

do intelligendus. Lucas est ca. 4. 41. quodque hoc loco continuo subiicitur, & demonia multa ciebat. Omnia enim ciebat ex iis, qui ad se adducebant; sed ea omnia erant multa. Sic Euthym. & Theophil. Aliam Theophil. interpretationem affert, sed minus, ut mihi videatur, propriam: Non omnes, qui ad se adducebant, sed eorum multos curatos fuissent, quia non omnes credebant, & nollebat Christus non credentes in se curare. Ceterum ut hoc verum esse concedatur, quod in uniusfuit tamen verum non est, vt exemplum illud docet Malchi serui Pontificis, cui non credenti Christum abscessum refutavit auctorium Lue. 12. 51, tamen ad Christi gloriam perirebant neminem ex iis, qui sibi offerebant, agrotis incuratum relinquere, ne quis maligne interpretetur, quoniam quosdam non curaret, non ipsorum culpa, sed eius infirmitate fieri. Et non legimus Christum villum sibi ad curandum oblatum agrotum non curandum.

Et non sicut ei eloquitur. Curtacere demonia inficer Christus. Marcus hoc loco, & Lucas cap. 4. 41. rationem reddit, quoniam sciebant eum esse Christum; sed hæc ipsa ratio difficultorem, quam si nulla redita fuisse, questionem facit. Propterea enim, ut prima quidem specie videtur, oportebat finire loqui ea, quia eum cognoscabant, & veritatem, quam sciebant, suo testimonio confirmabat. At propterea etiam loqui nollebat, quia suam divinitatem nollebant tam aperte, & tam cito declarari, ut Pharisaorum fugerent iniuriam. Itaque eorum interpretationem, qui existimant propria Christi ea loqui prohibuisse, quia nolunt veritatem a mendacio tellimonium perhibere, hec PL. 49. 16. Deus peccatores dicit, quare tu enarras iustitas meas, & assumus istam mentem meam per os tuum? bonos licet, & graves auctores habeat Christylo. Bedam, Theophil. Euthym. mihi tamen probo, ut supra ver. 35. dicimus. Quo enim modo ratio, quo ab Evangelistis reditur, conuenienter? Quoniam sciebat eum.

35. Et dilucido valde. [Ex quo supra vides] Et mane, cum multa adhuc eff. et non. Quibus verbis videntur esse contraaria, quia apud Lucam legimus ca. 4. 42. Facta autem die egredii sunt in deserto locum. Quod ita nonnulli interpretantur ut Christus, quemadmodum Marcus ait, manu defecit, cum multis adhuc eff. nocte orto vero iam die, ut ait Lucas, in desertum peruenieret locum: quemadmodum hi. simus apud Matthæum capite 23. qui existimant à quibidam illic explicari diximus: non placet interpretatio, non enim dicit Lucas orto iam die in desertum venisse: sed orto iam die egredii sunt in domo. Melius, ut mihi videatur, Euthymius Lucanum aurorum diem appellat, quia die in domum eit, ut scilicet voluntate eius qui misit me.

36. Et erat predicans, verbum imperfectum continuationem, & confutacionem indicat, ut cum supra ver. 12. dixit, & erat in deserto quadrageinta diebus, & quadraginta noctibus. Non enim latitaret oportebat ergo ante lucem, ne videatur, aut cognosceretur, dilectare, ut cum adhuc infans fugit in Aegyptum. Math. secundo, decimo quartto, deinde fugit.

Egressus abit in desertum locum. Subi statim animum dubitans, quam ob rem Christus continuo post tot miracula solitudinem abierit. Etenim quidem huius rei causa ab Evangelista videtur indicari, ubi orabat, inquit, qui si insinuans propterea diceatis, ut oraret: sed altera fuisse causa favero similius videtur, quam Euthym. & Theophylactus hoc loco reddunt, ut fugeret humanam laitudine, noscere videm faceremus, exemplo doceret. Idem enim eu fecisti alias post magna miracula legimus Matthæum 14. 23.

Ibiq[ue] orabat. Hæc, ut diximus, altera in solitudinem discedendi causa fuit, ut semper usq[ue] turba

A homini oraret, ut Mat. 14. 23. & 26. 36. & infra apud humum Euangelitam c. 6. 45. & Lue. 5. 16. & 6. 12. & 9. 28. Non quod ipse oratione indigeret, sed doceret nos post res proprie à nobis gestas, post miracula, si id nobis concedatur, facias, non debere afferri animo, sed orare, & Deo, si quid egimus boni, acceptū referre, ut Euthym. in comment. & Amb. in Lue. 5. docuerit. Dominus, inquit Ambrosius, orasse primitur, non via, propter suffragium, sed propter exemplum. Imitandi enim speciem dedit, non predandi ambitum requiri.

36. Et profectus est ilam Simō, & qui cum illo erat.] Petrus, exter Apolloli, ac discipuli, quorum ille princeps, & quasi dux omnium in rebus erat, ideoque solus nominatur. Lucas ca. 4. 42. non Apollos, sed turbam hominum fuisse dicit, ilam scilicet, qui pridie eius diei concionante Christo ad iannæ erat, supra ver. 33. Utrumq[ue], ut ait Euthymius factū fuisse credendum est, & Apollos venisti, quemadmodum ac Marcus, ut magistrum requirerent, & turbam miraculorum magnitudinem commotam, ut eum retineret, ne alio abiaret, ut Lucas declarat, & ver. sequenti indicat Marc. aut audiret plura mirabilia videndi.

37. Omnes querunt te.] Turbz illa Capernaitarū quas scribit Lucas c. 4. 42 ad eum venisse, ut ipsum recinetur,

38. Exclusus in proximos vicos, & ciuitates.] Respedit tacere ad id, q[ui] Apollos, non quid dixerunt sed ut credibile est, oparunt, & infinuarunt, debere eū reuerti Capernau, quia omnes Capernaitae quererent eū, & non eis contentemur eorū fuidia, sed morē gerendum eorū pietati: delectari frequētia, & applausi auditorū oportere. Quibus ille non tam frequentiam, & celebritatem, quā necessitatē, spestanda esse. Capernau, fideliter credere, fatis praedicari, fate miraculorum factū esse, alias etiā ciuitates, quæ nondū Euangelium audiuerint, cloenderas eū. Nempe non debent concionatores plenum; sed animarum salutem querere: & ibi, non vbi maiorem frequentiam, sed vbi maiorem vident frumentum, concionari malle.

Ad hoc enim veni,] Lucas c. 4. 43. exiguo discrimine, quia idem missus sum, quemadmodum dicit apud lœ. 5. 20. Sicut misit me Pater, & ego misso. Significat ergo his verbis, non eum, aut ad quarendam gloriam, captandumque hominum plenum, sed ad prædicandum Euangelium, ad omnes docendos, ac seruandos homines veniente, sicut Lue. 2. 49. matrī respondit, Ne faciat tu, quia in huic Patri meū sunt, oportet me eff. & Ioan. quarto, trigesimo secundo, trigesimo quarto. Ego cibam haec manducare, quies vos ne fecisti. Meus cibos eff, ut scilicet voluntate eius qui misit me.

39. Et erat predicans, verbum imperfectum continuationem, & confutacionem indicat, ut cum supra ver. 12. dixit, & erat in deserto quadrageinta diebus, & quadraginta noctibus. Nō enim semel, nec vno loco, sed tunc, ac pluribus in locis predicavit.

In synagogas erat. Per singulas synagogas, quæ Hebraismū supra declarauimus ver. 21. Alius etiā hic est Hebraismus, quo relatinū non expresto, sed intellectio antecedente positi est. Prædicabatur aut in synagogis, quia ibi Iudeorū schola erat, ut omnes Iudei doctrina causa cōueniebant, ut supra ver. 12. dictum est. Matthæus cap. 4. 23. prætermis- sis aliis, quæ Marcus narrat facta in Capernaum, aut certe nonnulla, hoc rancum dixit, Christum in Galilæa synagogis prædicasse.

Er venit ad eum leprosus. Non quidem statim sed

post multa, quæ Marcus prætermis-

tit, Matthæus narrat tribus fere capitibus 5. 6. 7. Huius autem mi-

raculi explicationem quære in commentariis in

Matthæum c. 8. 2. 3. 4.

45. At ille egredii. Inde discedes vbi curatus fuerat, Capit predictare, nō solum vobis, sed etiā copiā predicare multa, id est, multa in landem Christi dicere, à quo sanatus era. Eadem vna Græcum verbum ἀπολέμενον habet, quam Latinum predicare. Vtrq[ue] enim significat laudes publice dicere.

Dif mandi
verbū in
bonā par-
tem.

verbū pro-
rapud He-
breos.

Et difamare, dicoq[ue]. Nofer interpres, ut verbum verbo redderet, minus Latine loquutus est. Nam, ut apud Matthæum c. 9. 31. adnotauimus, nūquam, apud Latinos difamandi verbum in bonā sumitur partem.

Sermonem, id est id, quod acciderat Hebraica phrasē, ut apud Lucā c. 2. 15. Transamus v/que Bethlehem, & videamus hoc verbum, quod factum est, id est, rem hanc. Notum enim est apud Hebraeos omnem rem, omne factum, omne eveniens verbū appellari; sed apud Lucam nofer interpres verbū, hic sermonem veritatis, quo confilio conciueret non possim, nisi forte, quia apud Lucam τὸν βίβλον legit, & putat aliquid intellecessisse.

An culpa in hoc leproso aliqua fuerit, quod prohibente Christo miraculum euiligeretur, Matthæus 9. in similis concordum illorum causa disputatum, vnde & de hoc leproso petendum iudicium est. Hoc tantum dicimus, si culpa fuit aliqua, dignam fuisse veniam, si minus obediens, ut prudenter potius grato tamē, & amante animo contractam.

Possit in scri-
ptura inter-
dum pro vel.
la.

narratur, vbi multa hominū millia, que Christum in solitudinem fecerentem cōfē-
quuta fuerant, bis paucis pa-
ribus dicunt faci-
rata.

CAPVT II.

Titerum intravit Capernaum post dies. 2. & auditum est quod in domo esset, & conuenierunt multi, ita ut non caperet negare ad tantum, & loquebatur eis verbi 3. Et venerū ad eum, ad eum forentes paralyticū, qui a quatuor portabatur. 4. Et cum non posset offerre eum illi pro turba, induitum teatū obierat: & patientes submerserunt grabatum, in quo paralyticus iacebat. 5. Cum autem vidisset Iesu fidem illorum, at paralyticus filii, dimittitur tibi peccata tua. 6. Erant autem illi quidam de Sribis, fedentes, & cogitantes in cordibus suis: Quid hic sit logistur? blasphemat. Quis potest dimittere peccata, nisi solus Deus? 7. Quo statim cogito Iesu spiritu suo, quia sic cogitarent intra se, dicit illi: Quid ista cogitatis in cordibus vestris? 8. Quid est facilius dicere paralyticum: Dimittitur tibi peccata: an dicere: Surge, tolle grabatum tuum. 12. Et statim surrexit illi, & sublatum grabatu, abiit coram omnibus, ita ut mirarentur omnes, & honorificaret Deum, dicentes: Quia nūquam sic vidimus. 13. Et egressus est rursus ad mare: omnisq[ue] turba veniebat ad eum, & docebat eos. 14. Et cum præteriret, vidit Leni Alphæi fedentem ad solonium, & ait illi: Sequere me. Et surgens fecerit eum. 15. Et statim e[st] cum ac. Lu. 5. 27. cumberit in domo illius, multi publicani, & peccatores, & simul discubebant cum Iesu, & discipulis eius: erant enim multi, qui & sequerantur eum. 16. Et Scribe, & Pharisei videntes, quia manducaret cum publicanis, & peccatoribus, dicebant discipulis eius: Quare cum publicanis & peccatoribus manducat & bibit. Magister vobis? 17. Hoc audiret Iesu ait illis: Non necesse habent sancti medico, sed qui male habet: non enim vnde vocare inforis, sed peccatores. 18. Et erant discipuli Ioannis, & Pharisei ieunantes, & ve- munt, & dicunt illi: Quare discipuli Ioannis, & Pharisei ieunantur, tu autem discipuli non ieunatur? 19. Et ait illi Iesu: Numquid possunt filii mortuorum, quædam sponse cum illis est, ieunare? Quanto tēpore habent fecum sponsum, non possunt ieunare. 20. Venient autem dies, cum auferetur ab eis sponsus: & tunc ieunabunt in illis diebus. 21. Nemo assumens panem in dies affert supplementum nouum à veteri, & aequaliter affert. 22. Et nemo mittit vinum nouum in vites veteres: alioquin dirumperet vinum vites, & vinum effundetur, & vites peribunt: sed vīnum nouū in vites novos mitti debet. 23. Et factum est iterum cum Dominus sabbatis ambulare per sata, & discipuli eius ceperunt progreedi, & vellere spicas. 24. Pharisei autem dicebant ei: Ecce, quid faciunt sabatti quæd non ligant? 25. Et ait illis: Numquid legis quid fecerit David quando necessitatem habuit, & esurit ipse? & qui cum eo erant, 26. quomodo introiit in domum Dei sub abbatib[us] principi sacerdotum, & panes proposi- tione manducavit, quos non licet m[anu]nducere, nisi sacerdotibus. & dedit eis, qui cito erat? 27. Et dicebat ei: Sabbathum propter hominem factum est, & non homo propter sab- batum. 28. Itaque Dominus est filius homini, etiam sabbathi.

Mat. 9. 6. 1.
Luc. 5. 4. 1.

Job 14. 4. 4.
Ier. 43. 4. 25.

Mat. 9. 4. 9.
Ier. 5. 27.

1 Tim. 1. 15.

Mat. 12. 4. 7.
Luc. 6. 4. 1.

I Reg. 21. b.

Lev. 24. 6.

Et iterum intravit Capharnaum.] De nocte oculum intraisse, ut vitaret populi oculis, ex verbis sequentibus colligi potest. & auditum est, quod in domo esset, quia clam vrbem ingressus fuerat, nemo sciebat ibi esse prater discipulos, qui cum sequenti fuerant, sed manauit in ciuitatem fama. Capite etiam superiori vers. 45. Euangelista dixerat Christum non posuisse manifeste in vrbes ingredi. Credibile autem est ideo redire Christum Capharnaum, ut sequens occasione miraculi Euangeli iam imbutos ciuium illorum animos confirmaret. Quos, quia praecipua erat ciuitas, magis referre esse conistantes.

Poſt dies. Multa vetera Latinorum, nonnulla etiam Graecorum exemplaria legunt poſt dies octo: caliori quidem, vt videtur ſeni, & a multis interpretibus comprobato, sed minus, vt opinor, vero. Certum enim est Christi poſt dies aliquor rediſſe, poſt dies autem octo rediſſe certum non est, & non debemus infinitam Euangelista sententiam certis argumentis definire. Addo, & minime dubius affirmo non potuisse Christum statim post dies octo redire Capharnaum. Nam poſtquam ex ea vrbie difſerat, in multis Galilaeorum synagogis pradicauerat, vt c. superiori ver. 19. dixit Euangelista: & non poterat in synagogis nisi diebus sabbathi prædicare, quibus foliis synagoga congregabatur, vt eodem c. ver. 21. docimur. Multa ergo sabbathi inter dictum Christi a Capharnaum, & eodem redditum intercessione necesse est. Ita nam non potuit poſt octo statim dies redire. Greci etiam auctores Theoph. & Euth. non legunt octo, & iufiſcio mihi nonnulla eſt aliquem existimantem alteram lectionem nullum habere fenum (vt etiam numeri aliqui putant interpres) addito numero, vt locum corrigere, corripiſe. Errandi cauſa fuit, quod phras. Hebraicæ non intelligetur. Solent autem Hebrei ita loqui: "חַדְשָׁה וְנִזְמָנָה". Poſt dies, id eſt, multis poſt diebus, qui ſenſus hunc in locum congruit.

Et audiret q[uod] eſſet in domo.] Quomodo audiret non eſt difficultas coniecture, domelli cum aliquem, vel familiarē eius domus, vbi Christus diuerſabatur foras indicasse. Eam autem dominum Petri fuſſe dubium non eſt, quia ibi, c. Christus in ea erat vrbē, ſolebat habitare, vt indicat Euangelista capite precedenti ver. 29. Quomodo vero Petrus dominum habuerit, apud Mattheū c. 8. 14. disputauimus. Tantum hi obseruandū eſt, non poſſe quo cū ſe abdatur, latere virtutem. Non potest, inquit, ciuitas ab condī ſupra montem poſita. Matt. 5. 14.

Et conuenienter.] Et ſequuntur & flatim cōgregati ſunt, ut etiam Theoph. & Euthym. legit. Sensus etiam eſt melior, quia maiorem habet emphasiſ. Voluerimus Euangelista ſtudium populi ad conuenientium, diligenterq[ue] significare: que particula illa, flatim, maxime declaratur: diligenter enim ſui ſtatim conuenire.

Ita ut non caperent neque ad ianuam.] Et ſequuntur & ſequuntur, ut non caperent (eos loca) que ad ianuam (erant) ſic Graeca phras. vellitulum Euangelista deſcripsit: quod ipſum dicit multitudinem, quæ extra domum erat, capere non poſſuunt. Sum qui putent noſtrum etiam interpretari veritatem, ut non caperent, nec que ad ianuam, id eſt, ea loca, que ad ianuam ſunt: ſed olim, cum diptichongi non ſcriberentur, aliquem ex, nec que ad ianuam, feciſſe, neque ad ianuam, ut nunc in omnibus Latinis codicibus legitur. Aſſtinent alii coſteſtū, ego neque refutare, neque probare audeo. Aliqui Latini codices pro caperent, legūt, caperent, ſed hoc vitium ex Graco articulo, qui pluralis

Vulgata editio definiſſit. Multa vetera Latinorum, nonnulla etiam Graecorum exemplaria legunt poſt dies octo: caliori quidem, vt videtur ſeni, & a multis interpretibus comprobato, sed minus, vt opinor, vero. Certum enim est Christi poſt dies aliquor rediſſe, poſt dies autem octo rediſſe certum non eſt, & non debemus infinitam Euangelista sententiam certis argumentis definire. Addo, & minime dubius affirmo non potuisse Christum statim post dies octo redire Capharnaum. Nam poſtquam ex ea vrbie difſerat, in multis Galilaeorum synagogis pradicauerat, vt c. superiori ver. 19. dixit Euangelista: & non poterat in synagogis nisi diebus sabbathi prædicare, quibus foliis synagoga congregabatur, vt eodem c. ver. 21. docimur. Multa ergo sabbathi inter dictum Christi a Capharnaum, & eodem redditum intercessione necesse est. Ita nam non potuit poſt octo statim dies redire. Greci etiam auctores Theoph. & Euth. non legunt octo, & iufiſcio mihi nonnulla eſt aliquem existimantem alteram lectionem nullum habere fenum (vt etiam numeri aliqui putant interpres) addito numero, vt locum corrigere, corripiſe. Errandi cauſa fuit, quod phras. Hebraicæ non intelligetur. Solent autem Hebrei ita loqui: "חַדְשָׁה וְנִזְמָנָה". Poſt dies, id eſt, multis poſt diebus, qui ſenſus hunc in locum congruit.

Et audiret q[uod] eſſet in domo.] Quomodo audiret non eſt difficultas coniecture, domelli cum aliquem, vel familiarē eius domus, vbi Christus diuerſabatur foras indicasse. Eam autem dominum Petri fuſſe dubium non eſt, quia ibi, c. Christus in ea erat vrbē, ſolebat habitare, vt indicat Euangelista capite precedenti ver. 29. Quomodo vero Petrus dominum habuerit, apud Mattheū c. 8. 14. disputauimus. Tantum hi obſeruandū eſt, non poſſe quo cū ſe abdatur, latere virtutem. Non potest, inquit, ciuitas ab condī ſupra montem poſita. Matt. 5. 14.

Et conuenienter.] Et ſequuntur & flatim cōgregati ſunt, ut etiam Theoph. & Euthym. legit. Sensus etiam eſt melior, quia maiorem habet emphasiſ. Voluerimus Euangelista ſtudium populi ad conuenientium, diligenterq[ue] significare: que particula illa, flatim, maxime declaratur: diligenter enim ſui ſtatim conuenire.

Ita ut non caperent neque ad ianuam.] Et ſequuntur & ſequuntur, ut non caperent (eos loca) que ad ianuam (erant) ſic Graeca phras. vellitulum Euangelista deſcripsit: quod ipſum dicit multitudinem, quæ extra domum erat, capere non poſſuunt. Sum qui putent noſtrum etiam interpretari veritatem, ut non caperent, nec que ad ianuam, id eſt, ea loca, que ad ianuam ſunt: ſed olim, cum diptichongi non ſcriberentur, aliquem ex, nec que ad ianuam, feciſſe, neque ad ianuam, ut nunc in omnibus Latinis codicibus legitur. Aſſtinent alii coſteſtū, ego neque refutare, neque probare audeo. Aliqui Latini codices pro caperent, legūt, caperent, ſed hoc vitium ex Graco articulo, qui pluralis

ſe c. 1. 33. ratiōne dubium nō eſt, quin Synechoche. A dem illi antiquiores, melioreſque, ſed posteriores quādā, ut nū omnes ferre dicunt, pro opus habere, dixit neceſſe habere medico.

18. Et erant discipuli Ioannis, & Phariseorum ieuanthes.] Duplex eſt haec verba ſenſum habere poſſunt, vel tunc cum hoc accidit Ioannis, & Phariseorum discipulos re ipsa ieiunante, quod per eos dicitur, admirabiliter plane conſilio quarentes le auditores fugit, non quarentes quārit. Inuenitur, inquit, qui non quiescerunt me. Iaia 65. 1. Idem facere Christi concionatores debent. Altera ex effectu cauſa colligitur. Volebat Matthæum piciari, ideoque ad mare tendit. Theophil. & Euthym. plauſus, laudeſq[ue] facti miraculū eum fuſſe putant, deoqua à frequenti populi ſcificiſſe. At vero ſi fugere frequentiam voluerit, ad ſolitudinem ut q[uod] non ad mare, vbi maximū hominum multitudinem negotiorum cauſa fuſſe credendum eſt, ſeſtū tulisset.

19. Si prius præteriret.] Voluit Euangelista hoc verbo, ut videtur, significare Christum non quia ſuſceptio conſilio Matthæum quaſiuſſe, ſed præterirent, cum eum forte ad menſam ſedentem videtur, qui exiitente vocare. Nempe vi intelligeremus illum non ex longa conſuetudine, sed primo ſtatim intuitu, eisq[ue] per tranſannam hominem penitus cognouisse, præuidileſſe, & qualis, quantusq[ue] futurus eſſet.

Vidi Leu Alphai.] Graeca ferre omnia, & Latina etiam multa exemplaria pro Leui, legunt Leui, nullo diſcrimine ſententia. De his autem nominibus Leui, & Alpha, & de cognomento Matthæi quo poſt vocacionem Apolofus ille, & Euangelista diuſus eſt, videnda ſunt, quia apud eundem Matthæum diximus c. 9. 9.

20. Et factum eſt cum obcurberet in domo eius.] Indicant haec verba Mattheū alibi domum, vbi habitet, aliibi telonium, vbi vſigalia colligeret, habuſſe, domum intra vrbem, telonium ad lumen maris, quo vſigalia merces apportabantur. Nam ex telone, vnde vocatur eſt, ſequuntur Christum in domum venit, ibi magnū Christo coniungitum exhibuit, ut Lucas c. 5. 29.

Erant enim multi, & ſequerantur eum.] Hoc ſolus dixit Marcus, ut efficiatatem fructuum q[uod] preditionis Christi declararet, qui moti multi etiam publicani, & peccatores cum tanquam magistrum diſcipuli feſtarentur. Hanc vni habet particularia illa, & quia diſcipli publicanos, & peccatores multos non ſolum libenter audiuerunt Christum, & quæ ab eo dicentur, credidisse, ſed ſequitos etiam fuſſe eum, quoq[ue] pergeret. Peccatores autem vocat, non eo ſenuſo quæ omnes homines & ſunt, & vocari ſolent, ſed eo, quia Iudei ſolus Gentiles, aut Gentilium similes publicanos, qui negotia Caſariorum agebant, vt apud Matthæum diximus, appellabant. Hinc colligunt, quatuor ſolus Matthæus ex publicanis ad Apolofolatum vocatus fit aliquo tamē credibile eſt in aliorum diſcipulorum numerum, ac fortale etiam ſepugnat duo rum electos fuſſe, & de quibus mentionem Euangelista non fecerint, ſicut qui fuerint ſepugnata illi diſcipli, non declarantur. Vide plura apud Matthæum c. 10. 1.

21. Sabbathum propter hominem ſallū eſt, & non homo propter ſabbathum.

Cum Matthæus nonnulla dixerit, quæ ab Marco prætermiſa ſunt, quale illud, quod eſt c. 12. 5. Aut non legiſlu in lege, quia ſabbathus faceret in templo ſabbathum violant, & fine criminis ſunt? & veriſt. Si autem circis, quid eſt, mihi erit.

Cur ſabbathum ſallū infiſſum? Sabbathum infiſſum, vnde homo periret, ſunt. fed et vi animo, & corpore ſanus eſſet: animo quidem, quia inſtituto ſabbathi inter alias eaulas ad colendam religionem, & profindam fidem facit à Deo mundi facta fuerat. Exodi 20. 11. & Deuter. 12. 14. que ſi rite ſerent, ad falutem anima perirebant: corpore vero, quia altera institutio ſabbathi cauſa fuit, vt hominum corpora afiſſio ſex diuerſum labore fatigare requirebant, vt inſiſdem ex locis maniſtaretur eſt. Itaque non homo propter ſabbathum, ſed ſabbathum propter hominem factum fuit.

Vnde ſequuntur in obſeruandum, vnde homo periret, ſunt. Vnde ſequuntur in obſeruandum, vnde homo periret, ſunt. Malo credere magis fidelem, quam elegantem interpretem, vnde verbum de verbo redderet, & vt Graciam exprimeret phrasim, Latinam etiam Grammaticā neglixiſſe, ſed etiam ſequuntur iargū, non necessitatē habentes medici, ut conuerteramus ad verbum. Sed quia necessitatē habere medici Latinum dicunt, opus autem habere non qui-

22. Sabbathum ſallū infiſſum. Sabbathum ſallū infiſſum, vnde homo periret, ſunt. Cur ſabbathum ſallū infiſſum?

23. Et factum eſt iterum.] Graeca non legitur, iterum, neq[ue] Theophil. & Euth. legere videntur, certe non expoundunt. Legunt tamen Latini codices, quos viderim, omnes, & conueni apte lectio ſententie. Non autem significat idipsum, quod ita legitur, Apolofos die ſabbathi ſallis velliſſe, iterum prius factum fuſſe; ſed Phariseorum aliam iterum ex ſpicio occationem cepisse calumniandi, quemadmodum calumniati prius fuerant veriſt, & paralyticum curareuerunt. Que ſequuntur vſig ad veriſt c. 27, ex commentariis, in Mattheū c. 12. 1. intelligentur.

24. Sabbathum propter hominem ſallū eſt, & non homo propter ſabbathum. Cum Mattheū nonnulla dixerit, quæ ab Marco prætermiſa ſunt, quale illud, quod eſt c. 12. 5. Aut non legiſlu in lege, quia ſabbathus faceret in templo ſabbathum violant, & fine criminis ſunt? & veriſt. Si autem circis, quid eſt, mihi erit.

25. Sabbathum ſallū infiſſum. Sabbathum ſallū infiſſum, vnde homo periret, ſunt. Cur ſabbathum ſallū infiſſum?

26. Sabbathum ſallū infiſſum. Sabbathum ſallū infiſſum, vnde homo periret, ſunt. Cur ſabbathum ſallū infiſſum?

27. Sabbathum ſallū infiſſum. Sabbathum ſallū infiſſum, vnde homo periret, ſunt. Cur ſabbathum ſallū infiſſum?

28. Sabbathum ſallū infiſſum. Sabbathum ſallū infiſſum, vnde homo periret, ſunt. Cur ſabbathum ſallū infiſſum?

29. Sabbathum ſallū infiſſum. Sabbathum ſallū infiſſum, vnde homo periret, ſunt. Cur ſabbathum ſallū infiſſum?

30. Sabbathum ſallū infiſſum. Sabbathum ſallū infiſſum, vnde homo periret, ſunt. Cur ſabbathum ſallū infiſſum?

31. Sabbathum ſallū infiſſum. Sabbathum ſallū infiſſum, vnde homo periret, ſunt. Cur ſabbathum ſallū infiſſum?

32. Sabbathum ſallū infiſſum. Sabbathum ſallū infiſſum, vnde homo periret, ſunt. Cur ſabbathum ſallū infiſſum?

33. Sabbathum ſallū infiſſum. Sabbathum ſallū infiſſum, vnde homo periret, ſunt. Cur ſabbathum ſallū infiſſum?